

Az AMASS projekt

A szerkesztő ajánlása

Kárpáti Andrea

Az Európai Unió HORIZON-2020 keretprogramjában megvalósult **Művészetpedagógia a társadalom periferiájára sodródottakért (Acting on the Margins: Arts as Social Sculpture - AMASS)** a Közgazdasági és Kulturális Átalakulás a Negyedik Ipari Forradalomban (*Socioeconomic and Cultural Transformations in the Context of the Fourth Industrial Revolution*) című támogatási témakörhöz kapcsolódik, és célja a szociális hátránnyal élő fiatalok képességeinek fejlesztése a művészetek eszközeivel. A projekt honlapján **letölthető cikkek, könyvek, videók szerepelnek**: <https://amassproject.weebly.com/>

A projekt most zajló, közösségi tudásmegosztáson alapuló oktatási programja egy angol nyelvű, **ingyenes online egyetemi krediteket adó kurzus**, amelyet akár most is elkezdhet az, akit érdekelnek a művészet alapú közösségfejlesztés, társadalmi problémák iránti érzékenyítés bevált nemzetközi módszerei: <https://www.amassmooc.com/>

A 2023 január 31-én befejeződött kutatás és fejlesztés nyolc ország közreműködésével, a finnországi Lappföldi Egyetem vezetésével valósult meg. A magyar munkacsoportot a Budapesti Corvinus Egyetemen működő Vizuális Kultúra Kutatócsoport vezette, partnerei a kutatásban a Ludwig Múzeum, a Szépművészeti Múzeum / Magyar Nemzeti Galéria és a Magyar Rajztanárok Országos Egyesülete (MROE) voltak. A projekt keretében a Corvinus Kommunikáció- és Médiaelmélet Tanszéke fiatal roma nők részére „Roma Kulturális Influencer Képzés néven kommunikációs képzést nyújtott a roma kultúra autentikus és hiteles bemutatására, verbális és vizuális kommunikációs képességeik fejlesztésére és a munka világában való boldogulás támogatására. A múzeumokban és partner iskoláikban érzékenyítés, kognitív fejlesztés, majd kortárs múzeumi kommunikációs foglalkozások segítették az alkotó és befogadó képességek fejlődését. A MROE támogatásával a GYIK Műhely olyan pedagógusoknak nyújtott továbbképzést és mentorálást, akik a magatartási és tanulási problémákkal küzdő fiatalokat tanítanak kisiskolákban. Ez a kutatás segítette online módszertani folyóiratunk, a Vizuális kultúra elindítását is, hogy szakmai közösségünket támogassuk inspiráló kutatások és oktatási projektek bemutatásával. Ebben a számban a kutatásról készülő angol nyelvű tanulmánykötet írásainak rövidített fordításával, négy magyar és öt külföldi AMASS projekt mutatkozik be.

Egy település megoldhatatlannak tűnő, nyomasztó társadalmi problémáit tárja fel és az ipari célú környezetrombolással járó fejlesztések ellen küzd a művészet eszközeivel Margerita Pule, a Máltai Egyetem kutatója és képzőművész társai. A közösség és a művészet együttes ereje sugárzik „*Megmondani az igazat: gerilla művészet és társadalmi elköteleződés Máltán*” című cikkükből.

A Sapmi népcsoport Finnország legészakibb részén, kulturális és gazdasági izolációban él. Mirja Hiltunen: „*Felhalmozás, különosság, végzet - Közösségalapú művészeti projekt Finnországban, a Sapmi körzetben*” című cikkéből megtudjuk, hogyan segít a művészet a hagyományörzés ma is releváns, fontos társadalmi üzeneteket hordozó formáinak feltárásában.

A „*Kapcsolatépítés művészettel - Két esettanulmány Portugáliából*” című cikkben Teresa Eça és Ângela Saldanha szellemi fogyatékkal élők művészet alapú fejlesztését mutatja be, akik animációs filmeket készítettek az őket foglalkoztató problémákról és személyes történeteikről. A vizuális művészetek más műfajait is kipróbáló betegek alkotásai hangot adtak nekik, akiket ritkán hall és kevésbé ért az épek társadalma.

Isabelle Gatt máltai színházi szakember egy „láthatatlan” társadalmi csoport fontos és bemutatandó problémáit: az idősek elmagányosodását tárja fel a *„Küzdelem az öregedés ellen drámapedagógiával”* című projektjében. Ez a drámapedagógiai akció idősek otthonában, magányosan élő nők történeteit dolgozta fel színészekkel és amatőr szereplőkkel: a nőkkel, akik a szövegek írásában és a dalok kiválasztásában is részt vettek. Korábban sosem álltak színpadra, de a művészeti program felszabadító élmény volt nekik, ma is folytatják életük fontos eseményeinek dramatikus megjelenítését.

Ângela Saldanha és Teresa Eça *„A hídon át az együttlétbe”* című írásában két hátrányos helyzetű kisebbségi csoport alkotásokon keresztül próbált kapcsolatot teremteni a többségi társadalommal: a városszéli gettókba kényszerített romák és a munkanélküliek. Mindkét csoport kirekesztődött a társadalomból, bár helyzetéről nem tehet és marginalizálódását nem akarja elfogadni. Alkotásaik bemutatásával és a hozzájuk kapcsolt performanszokkal sikerült elindulni a társadalomba integrálódás útján.

„Segítő művészet - Sajátos nevelési igényű gyermekek múzeumpedagógiai programja a Magyar Nemzeti Galériában” című írásában Albrecht Zsófia bemutatja, hogyan fejleszti a tanulási nehézségekkel küzdő fiatalok képességeit a múzeumi élményekkel ötvözött műelemzési ismeretek.

Somogyi-Rohonczy Zsófia a budapesti Ludwig Múzeumban valósította meg a kortárs művészet társadalmi relevanciáját a IX. kerületi, szociális hátránnyal és kulturális megfosztottsággal élő fiatalok és tanáraik számára a *„Múzeum: Híd művészet és társadalom között - Múzeumpedagógiai program és tanártovábbképzés a Ludwig Múzeumban”* című írásában. A IX. kerület kétarcú: színház, koncertterem és múzeum éppúgy megtalálható itt, mint roma többségű, szociális és tanulási hátránnyal szembenező iskolák. Aki itt tanul, annak különösen fontos, hogy megértse: a művészet az ő életéről is szól, őt is támogathatja, ha módot ad rá az iskola és az befogadó szemléletű múzeumpedagógia.

Eplényi Anna, Terbe Rita, Schmidt Gertrúd, Szentandrás Dóra *Tér és táj a terepasztalon - Téri képességek fejlesztése szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek között – egy művészeti tanár továbbképzési program tapasztalatai* című cikkükben egy sajátos tanulási folyamatot mutatnak be: hogyan alkotnak a környezetkultúra és design szakemberei tanulási és szociális hátránnyal élő fiatalok tanáraival együtt olyan vizuális nevelési programokat, amelyek egyszerre fejlesztik az alkotói, téri és kommunikációs képességeket.

A képességfejlesztés van a középpontjában a *„Matematika tanítás a művészet eszközeivel - Tanulási nehézségekkel küzdő diákok téri képességek fejlesztése a vizuális nevelésben”* című cikkünknek is. Kugler Erikával közösen számolunk be egy STEAM alapú, vagyis a matematikát a vizualizáció eszközeivel bemutató sikeres felzárkóztató programot mutatunk be. A tudományos ismeretek tanulása közben sok szép építmény, tárgy és kép született, és a sokszor kárhozottat tesztek most kedvező képet mutattak: a felzárkóztató program sikerült, a matematikai fogalmakat láttató vizuális projektek hatására sikeresebben és motiváltabban tanultak az 5.-6. osztályosok.

Az AMASS projekt legfontosabb tanulsága: a vizuális nevelés hatása életre szóló. Erről beszél a Jó hagyományaink rovatban megjelenő, *„Rögös úton a csillagokig”* című interjújában Rózsavölgyiné Tomonyák Gitta művésztanár. Nagyszerű művészi és pedagógusi életútját B. Szetlik Ildikó, a tanítvány és kolléga mutatja be.

Óriási veszteség érte a magyar vizuális nevelést: elhunyt a MROE volt elnöke, az inspiráló kolléga és mindig segítőkész mester, Szalay József, a Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium rajztanára. Tanítványa, Damokos Attila filmrendező emlékezik rá.

Kedves Olvasó: vedd kézbe a lapot és ismerkedj a kiváló hazai és külföldi pedagógus-kutatók munkájával! Olvasd szeretettel a kiváló művész-tanár szavait, és gondolj tisztelettel Szalay Józsefre, arra, aki már nincs köztünk, de aki segítő gondolatokkal ott volt lapunk alapításakor, mint ahogy elindította végig kísérte sokunk pályáját.